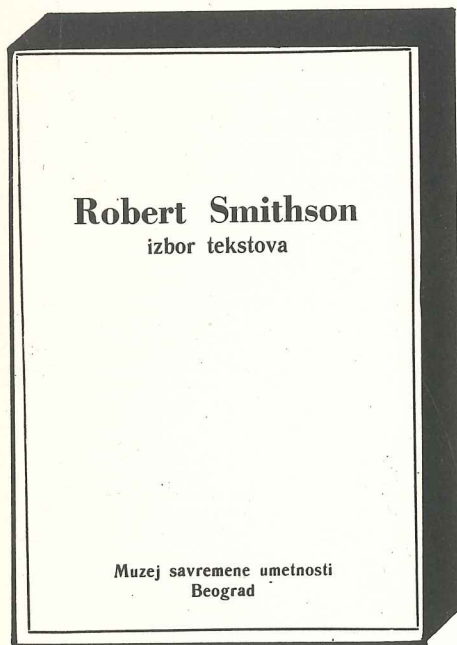

IZBOR TEKSTOVA,

Muzej savremene umetnosti,
Beograd 1983.

Izbor tekstova Roberta Smithsona povodom njegove beogradske retrospektive sačinjen je prema knjizi Nancy HOLT »The writings of Robert Smithson« izdate 1979. Tekstovi nastali između 1968–72. obuhvataju razne beleške, kritike i delove razgovora i čine jedan od autentičnih dokumenata američke umetnosti sedamdesetih godina. Izbor teži da obuhvati najbitnije aspekte Smithsonovog bavljenja teorijom umetnosti i kritikom (»Omeđivanje kulture«, tekst pisan za Documenta 5 1972. i »Muzej jezika u blizini umetnosti« 1968.), vlastitom umetnošću i njenim aspektima u kontekstu prakse sedamdesetih (»Prostori mape ili kartografska zemljišta« 1968, razgovor sa Heizerom, Oppenheimom i Smithsonom 1968–69), beleške o filmu (»Filmska atopija« 1971), beleške o politici (»Umetnost i politika«, 1970) i intervju sa Gregorie MULLER iz 1971.

U vreme nastanka ovih tekstova, Smithson je za sobom već imao dragoceno iskustvo apstraktnog impresionizma pedesetih, bitničkog pokreta, minimalarta. Poslednje godine sedme decenije bile su početak Smithsonovog bavljenja industrijskim pejzažom, »oživljavanjem zemlje« i obilaženjem interesantnih lokacija. Dva ključna pitanja (teme, oblasti) izdvajaju se u ovom izboru: – pitanje odnosa umetničke prakse, teorije i kritike, kao i pitanje odnosa umetnosti i politike; – problem i ideja prostora i njegove kategorije.

Smithsonovo teorijsko i kritičko bavljenje zasniva se, pre svega, na novom odnosu prema kritici i interpretaciji umetničkog dela. Kao jedan od tipičnih predstavnika umetničke prakse sedamdesetih godina, Smithson ne samo da postavlja pitanje kritičke metode već i ulazi u ontološke probleme umetnosti, analizirajući njena izražajna sredstva i jezičke modele, kao i odnos umetnosti i stvarnosti. U Smithsonovom tekstu »Umetnost i politika« vidljiva je identifikacija sa prototipom američkog »levog« intelektualca sašezdesetih-sedamdesetih godina. Iako se Smithson, bar u ovim beleškama, ne bavi eksplicitno politikom, ipak je jasno uspostavljen opozicioni stav intelektualca-umetnika »avangarde sedamdesetih« prema »vijetnamskoj« i »holivudskoj« Americi. Svoje bavljenje razvodnjenom, popularnom i sterilnom holivudskom kulturom, Smithson smatra vidom političke delatnosti. (»Pada mi na pamet shvatanje o apstraktnosti filmova, da bi ga uskoro progutao glib holivudskog smeća«). Umetnost je ta kojom treba da se učini društveni i politički preokret. No nije li takvo bavljenje umetnošću još jedan vid žrtvovanja? (»Naravno, on 'umetnik' je na strani revolucije, ali zatim otkriva da prava revolucija takođe znači nasilje...«) Zapravo, Smithson nije ni na jednoj strani. Pacifizam i revolucionarna umetnost samo su polazišta. I jedno i drugo znače učestvovanje u sukobu »sile života« i »sile smrti«. Budućnost ostaje neizvesna. U vezi s problematikom prostora, glavna ideja Smithsonovog rada potiče iz oblasti Land Reclamation Arta. U prostor (datu realnost) on uvodi i tumači kategoriju ne-prostora, pri čijem određivanju bitnu ulogu imaju element nepostojanosti i elemenat vremena. (»Obala ti ne govori ništa o šljaci duž nje. Uvek si uhvaćen između dva sveta, jednog koji jeste i drugog koji nije«). Uz specifičan odnos prema pejzažu i prirodnom ambijentu (pitanje koje ne možemo da razmatramo samo u duhu Hobbsovog pragmatičkog stava o »fasciniranosti američkim pejzažom, povezanim autostadama«), pojam ne-prostora čini okosnicu Smithsonovog teorijskog bavljenja pejzažom. Osvrtanje na Carrollovu paraboličnu »apstraktnu kartografiju« tj. mape u razmeri 1:1, očigledna je referenca na umetnost zemlje koja je, u stvari, »upotreba Zemlje kao vlastite mape«. To bi ujedno predstavljalo jedno od najvažnijih Smithsonovih polazišta.

Iako je ovim izborom obuhvaćeno nekoliko važnih tema njegovog teorijskog rada, čini se da su u pripremanju ovog izdanja mogli da budu uzeti u obzir neki drugi izvori, naročito značajni intervjui nastali pred kraj Smithsonovog života.

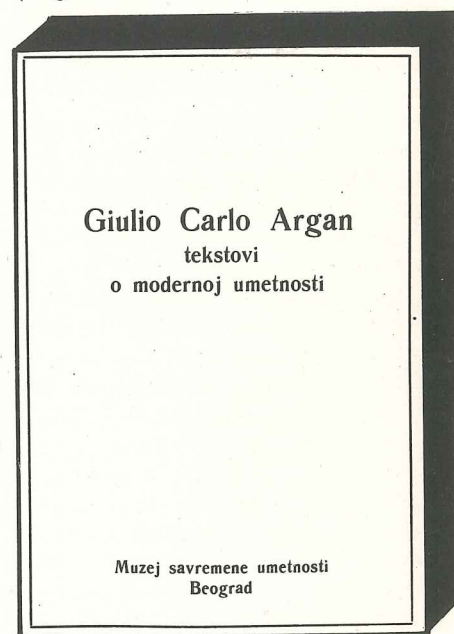
Ovako izbor samo skicira neka značajna pitanja kojima se bavio, ne obrađujući ni jedno do kraja. Verovatno se izvesna doza haotičnosti mogla izbeći fokusiranjem izbora na jedan problem ili pak prevodeњem kompletnog izdanja »The writings of Robert Smithson«.

Izbor teksta: Zoran Gavrić. Prevod: Branislava Belić

Lidija Merenik

TEKSTOVI O MODERNOJ UMETNOSTI, GIULIO CARLO ARGAN,

Muzej savremene umetnosti,
Beograd 1983.

Tekstovi o modernoj umetnosti, su izbor iz poglavlja koje Giulio Carlo Argan piše za »Enciclopedia del Novecento« 1976. god. Izbor u izdanju MSU obuhvata one jedinice u kojima Argan razmatra neke od ključnih problema umetnosti XX veka: odnos umetnosti i istorije, pokrete u modernoj umetnosti, odnos moderne umetnosti prema političkim ideologijama, te odnos moderne umetnosti prema nauci, literaturi, pozorištu i masovnim medijima.

Na način primeren enciklopediji (didaktičan i informativan), Argan izlaže ne samo suštinu velikih umetničkih pokreta našeg veka već posredno i odlike istorijsko-umetničkog i kritičko-metodskog instrumentarija. Pitanje metoda je jedno od najprovokativnijih u Arganovom opusu, možda zbog njegove tvrdnje da je svaki metod dobar ukoliko daje određene re-